

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-679/06-66

U-I-20/07

Datum: 10. 10. 2007

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobude in v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudo Aleša Zalarja iz Ljubljane, ter v postopku za preizkus ustavne pritožbe in v postopku odločanja o ustavni pritožbi Aleša Zalarja iz Ljubljane, na seji 10. oktobra 2007

odločilo:

- 1. Drugi odstavek 62. člena Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 19/94, 45/95, 38/99, 28/2000, 73/04, 23/05 – ur. p. b., 72/05, 100/05 – ur. p. b., 127/06, 27/07 – ur. p. b. in 67/07) ni v neskladju z Ustavo.**
- 2. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega stavka tretjega odstavka 321. člena Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99, 96/02, 12/03 – ur. p. b., 2/04, 36/04 – ur. p. b., 52/07 in 73/07 – ur. p. b.) se zavrne.**
- 3. Pritožniku je bila s sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 z dne 29. 3. 2006 kršena pravica do nepristranskega sojenja iz prvega odstavka 23. člena Ustave.**
- 4. Ustavna pritožba zoper sodbo iz prejšnje točke se v delu, v katerem se nanaša na kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, zavrže.**
- 5. Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. VII Ips 1/2006 z dne 14. 11. 2006 v zvezi s sklepom Vrhovnega sodišča št. VI Ips 4/2006 z dne 17. 5. 2006 se zavrže.**

Obrazložitev

A.

1. Sodni svet je pritožnika, kot edinega kandidata, predlagal Ministru za pravosodje (v nadaljevanju Minister) v imenovanje na mesto predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani. Minister je predlog Sodnega sveta zavrnil in odločil, da pritožnika ne imenuje na to mesto. V upravnem sporu je prvostopenjsko sodišče ugodilo tožbi pritožnika, odločbo Ministra odpravilo in zadevo vrnilo Ministru v novi postopek. Zoper navedeno odločitev Upravnega sodišča sta se pritožila tako pritožnik kot Minister. Vrhovno sodišče

je z izpodbijano sodbo št. I Up 143/2006 z dne 29. 3. 2006 pritožnikovo pritožbo zavrnilo, pritožbi Ministra pa je ugodilo in sodbo Upravnega sodišča spremenilo tako, da je pritožnikovo tožbo zoper odločbo Ministra zavrnilo. Zavzelo je stališče, da ima glede na drugi odstavek 62. člena Zakona o sodiščih (v nadaljevanju ZS) Minister v postopku imenovanja predsednika Okrožnega sodišča pravico do izbire tudi tedaj, kadar mu Sodni svet v imenovanje predlaga le enega kandidata (ne glede na to, koliko kandidatov se je prijavilo na razpis); torej da lahko v takem primeru predlog Sodnega sveta zavrne in predlaganega kandidata ne izbere oziroma ga ne imenuje za predsednika sodišča.

2. Pritožnik je zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 vložil ustavno pritožbo in predlagal, naj Ustavno sodišče do končne odločitve zadrži pravne posledice izpodbijane sodbe. V njej zatrjuje kršitev pravice do enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave oziroma pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, pravice do nepristranskega sodišča iz prvega odstavka 23. člena Ustave, pravice do javnega izreka sodbe iz 24. člena Ustave, pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja iz prvega odstavka 23. člena Ustave, pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 25. člena Ustave ter pravice do enake dostopnosti vsakega delovnega mesta pod enakimi pogoji iz tretjega odstavka 49. člena Ustave. Po pritožnikovem mnenju je razlaga določbe drugega odstavka 62. člena ZS, kakršno je v sodbi št. I Up 143/2006 sprejelo Vrhovno sodišče, glede na uveljavljene metode razlage pravnih predpisov očitno napačna. Pritožnik podrobno utemeljuje, zakaj je na podlagi jezikovne, sistematične, teleološke in zgodovinske razlage edina možna oziroma ustavno skladna razlaga določbe takšna, za kakršno se zavzema sam. Izpodbijani sodbi Vrhovnega sodišča očita tudi, da je brez razumne obrazložitve. Sodišče naj za zavzeto stališče ne bi navedlo argumentov, sklicevanje na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-224/96 z dne 22. 5. 1997 (Uradni list RS, 36/97 in OdlUS VI, 65) pa naj bi bilo pavšalno. Izpodbijana sodba naj bi bila tudi v nasprotju z dosedanjo in ustaljeno sodno prakso Vrhovnega in Upravnega sodišča v primerljivih zadevah o uporabi določbe o imenovanju predsednikov sodišč. Pritožnik se sklicuje na sodbe Vrhovnega sodišča št. I Uv 39/95 z dne 11. 9. 1997, št. U 28/98 z dne 28. 05. 1999 in št. U 36/99 z dne 22. 10. 1999. Zatrjuje, da gre za primere, ki so v bistvenem podobni obravnavani zadevi, in Vrhovnemu sodišču očita, da odstopa od ustaljene sodne prakse ni obrazložilo. Poleg tega pritožnik meni, da bi moralo Vrhovno sodišče sodbo javno razglasiti. Ker tega ni storilo, naj bi poseglo v njegovo ustavno zagotovljeno pravico do javnega izreka sodbe. Pritožnik Vrhovnemu sodišču tudi očita, da je pri odločanju sodeloval sodnik, za katerega meni, da bi moral biti izločen, saj naj bi obstajale okoliščine, ki vzbujajo dvom v njegovo nepristranskost. Navaja, da je zahteval njegovo izločitev, vendar je predsednik Vrhovnega sodišča zahtevo zavrgel z obrazložitvijo, da je bilo o zadevi že odločeno na seji senata 29. 3. 2006. Pritožnik poudarja, da so sodniki usposobljeni, da sami predlagajo svojo izločitev, kadar obstajajo okoliščine, ki bi lahko vzbujale dvom v njihovo nepristranskost. Ker je 3. 5. 2006 odločitev sodišča postala znana, je pritožnik v zvezi s kršitvijo pravice do nepristranskega sodišča iz prvega odstavka 23. člena Ustave zoper sodbo Vrhovnega sodišča vložil predlog za obnovo postopka po 4. točki prvega odstavka 85. člena Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 50/97 in nasl. – v nadaljevanju ZUS).

3. Med postopkom preizkusa ustavne pritožbe zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 je Vrhovno sodišče s sklepom št. VII 1/2006 z dne 14. 11. 2006 zavrnilo pritožbo in potrdilo sklep Vrhovnega sodišča prve stopnje, s katerim je bil predlog pritožnika za obnovo postopka, končanega s sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up

143/2006, zavržen. Pritožnik je 29. 11. 2006 vložil ustavno pritožbo tudi zoper navedena sklepa Vrhovnega sodišča. V tej ustavni pritožbi zatrjuje pritožnik kršitev 22. člena, prvega in drugega odstavka 23. člena in 25. člena Ustave. Navaja, da se Vrhovno sodišče ni opredelilo do njegovih pritožbenih navedb glede razlage prvega odstavka 86. člena ZUS in tretjega odstavka 85. člena ZUS, glede dolžnosti sodišča, da samo skrbi za nepristranskost, glede sodne prakse Ustavnega sodišča v zvezi s pravico do nepristranskega sodišča, glede njegovega sklicevanja na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP), niti glede dokaznih predlogov za ugotavljanje okoliščine, kdaj je lahko uporabil izločitveni razlog. Obrazložitev Vrhovnega sodišča naj bi bila z vidika ustavne pravice do nepristranskega sodišča iz prvega odstavka 23. člena Ustave očitno napačna.

4. Pritožnik je (že v okviru prve ustavne pritožbe) vložil tudi pobudo za oceno ustavnosti drugega odstavka 62. člena ZS in drugega stavka tretjega odstavka 321. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP). V pobudi zatrjuje, da lahko drugemu odstavku 62. člena ZS zaradi narave in vsebine besedila pristojni organi dajejo različen pomen. Navaja, da so v obravnavanem primeru Minister, Upravno sodišče in Vrhovno sodišče sprejeli različne razlage navedene določbe. Sam zagovarja četrto razlago (ki naj bi jo v pretežni meri zavzelo tudi Upravno sodišče), za katero hkrati meni, da je na podlagi uveljavljenih metod razlage edina ustavno dopustna. Ustavnemu sodišču predlaga, naj izda t. i. interpretativno odločbo, v kateri naj ugotovi, da drugi odstavek 62. člena ZS ni v neskladju z Ustavo, če se razlaga (uporablja) tako, da Minister ne sme zavrnil predloga Sodnega sveta za imenovanje predsednika sodišča, kadar mu Sodni svet predlaga v imenovanje zgolj enega kandidata. Iz pobudnikovih obširnih navedb izhaja, da po njegovem mnenju zgolj takšna razlaga drugega odstavka 62. člena ZS zagotavlja Sodnemu svetu ustavni položaj prirejen Ministrovemu položaju, oziroma zagotavlja, da bodo pri imenovanju kandidata za predsednika sodišča upoštevani le objektivni kriteriji in s tem varovana neodvisnost sodnikov pri izvrševanju sodniške funkcije (drugi odstavek 3. člena Ustave in 125. člen Ustave). V pobudi se sklicuje na različne mednarodne akte, priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope, stališče Komisije za demokracijo skozi pravo (Beneška komisija) ter prilaga sklep 1. študijske komisije Mednarodnega sodniškega združenja o imenovanju in vlogi predsednikov sodišč in sodbi italijanskega Ustavnega sodišča. Pobudnik poudarja, da se njegova pobuda primarno opira na argument, da je izpodbijana določba neustavna z vidika načela pravne predvidljivosti (vladavine prava) iz 2. člena Ustave in pravice do učinkovitega varstva pravic (25. člen Ustave) v zvezi s pravico iz tretjega odstavka 49. člena Ustave kot specialne določbe glede na pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.

5. Po mnenju pobudnika je zakonodajalec Sodnemu svetu izrecno dal pristojnost izbire le, kadar je prijavljenih več kandidatov, ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje. Če pa se prijavi na razpis samo en kandidat, za katerega Sodni svet ugotovi, da izpolnjuje pogoje za imenovanje, po mnenju pobudnika Sodni svet nima možnosti izbire, ampak mora predlog poslati Ministru v imenovanje. Pobudnik meni, da je ustavna pravica iz tretjega odstavka 49. člena Ustave zagotovljena le, če je v kandidacijskem postopku stranki na voljo učinkovito pravno sredstvo, da se v upravnem sporu preveri zakonitost in pravilnost uporabe materialnih (zakonskih in razpisnih pogojev) in procesnih pravil. Razlaga Vrhovnega sodišča naj ne bi zagotavljala enakih pogojev za dostop do delovnega mesta, saj po njej Minister lahko sproti določa, kateri kriterij bo odločil za imenovanje predsednika sodišča. Pritožnik je prepričan, da ima akt o imenovanju predsednika sodišča v obravnavanem primeru lahko samo t. i. notarski učinek. To naj bi pomenilo, da

Minister zgolj preizkusi zakonitost predloga Sodnega sveta, ki vključuje oceno, ali je Sodni svet svojo diskrecijo pri izbiri uporabil brez očitnih napak, nima pa pristojnosti izvajati proste presoje primernosti kandidata. Takšno pristojnost bi Minister po presoji pritožnika imel le, če bi šlo za imenovanje na pretežno politično funkcijo. Pobudnik opozarja, da imajo kandidati, ki izpolnjujejo formalne pogoje, sodno varstvo zagotovljeno šele zoper Ministrov akt o imenovanju (osmi odstavek 62. člena ZS). Ker se šele na tej stopnji začne izvajati kontrola zakonitosti odločanja, naj bi bilo logično, da je tudi Minister pri imenovanju vezan na presojo formalnih in vsebinskih kriterijev za izbiro kandidatov, ki so bili ves čas predmet kandidacijskega postopka, ne pa, da Minister na tej stopnji izbiro oziroma imenovanje opravi na podlagi kriterija, merila, ki pred to fazo ni bil predmet kandidacijskega postopka. V takem primeru kandidatu niso vnaprej znani kriteriji, odločilni za izbiro, zato tožba v upravnem sporu ne more biti učinkovito pravno sredstvo (25. člen Ustave). Poleg tega mora biti po pobudnikovem mnenju legitimni cilj kandidacijskih postopkov tudi zasedenost oziroma kontinuiteta predsedovanja slovenskim sodiščem. Pobudnik se sklicuje na stališče Ustavnega sodišča v podobni zadevi,¹ po katerem je dolžnost Sodnega sveta predlagati v izvolitev za sodnika edinega kandidata, ki izpolnjuje vse zakonske pogoje, v skladu z javnim interesom po zasedenosti vseh sodniških mest. Če bi Minister imel takšno avtonomijo glede na vlogo Sodnega sveta, po pritožnikovem mnenju cilja zasedenosti in kontinuitete vodenja sodišča ne bi bilo mogoče uresničevati, saj zoper arbitrarno odločanje Ministra ni varovala.

6. Pobudnik je 1. 6. 2007 pobudo dopolnil in Ustavnemu sodišču predložil še besedili dveh mednarodnih dokumentov, ki se nanašata na način in postopek imenovanja sodnikov oziroma na uveljavitev načela neodvisnosti sodstva. K utemeljevanju neustavnosti drugega odstavka 62. člena ZS dodatno navaja, da glede na 3. člen Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06 – v nadaljevanju ZUS-1) iz sklepa Ustavnega sodišča št. Up-1679/07 z dne 29. 3. 2007² izhaja stališče, po katerem Minister pri odločitvi, ali bo imenoval predlaganega kandidata, ne more biti popolnoma avtonomen in da to torej ni stvar njegove politične diskrecije.

7. Pobudnik izpodbija tudi drugi stavek tretjega odstavka 321. člena ZPP, ki naj bi bil v neskladju s 24. členom Ustave, kolikor se nanaša na upravne spore. V upravnih sporih naj bi bile namreč praviloma bolj zapletene vse zadeve, ki zanimajo javnost, zato naj navedena določba ne bi pomenila samo posega v pravico iz 24. člena Ustave in njene omejitve, ampak dejansko popoln odvzem te pravice v vseh najbolj pomembnih in za javnost zanimivih sporih med nosilci javnih pooblastil in med zasebnimi subjekti.

8. Ustavno sodišče je s sklepom št. Up-679/06 z dne 25. 5. 2006 ustavno pritožbo zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 z dne 29. 3. 2006 sprejelo v obravnavo in do pravnomočne odločitve Vrhovnega sodišča o predlogu za obnovo postopka, končanega s sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 z dne 29. 3. 2006, zadržalo postopek za imenovanje predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani, začet na podlagi sklepa Sodnega sveta z dne 24. 11. 2005 (Uradni list RS, št. 109/05). Po pravnomočni odločitvi Vrhovnega sodišča o predlogu za obnovo postopka (sklep št. VII 1/2006 z dne

¹ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-134/96 z dne 14. 3. 1996 (OdlUS V, 62).

² S tem sklepom je Ustavno sodišče kot preuranjeno zavrglo pritožnikovo ustavno pritožbo zoper odločbo Ministra za pravosodje št. 700-22/2005 z dne 25. 4. 2007, s katero je Minister v novem postopku ponovno zavrnil predlog Sodnega sveta za pritožnikovo imenovanje na mesto predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani.

14. 11. 2006) je Ustavno sodišče s sklepom št. Up-679/06 in U-I-20/07 zavrnilo (ponovni) predlog pritožnika, naj do končne odločitve zadrži pravne posledice sodbe Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 in izvrševanje drugega odstavka 62. člena ZS. Glede na dejanske okoliščine primera je Ustavno sodišče v tem sklepu presojalo tudi, ali bi bilo treba določiti nov način izvršitve sklepa o sprejemu ustavne pritožbe z dne 25. 5. 2006. Odločilo je, da nadaljnjega začasnega zadržanja postopka za imenovanje predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani ni več mogoče utemeljiti. Presodilo je namreč, da so škodljive posledice, ki bi nastale s tem, da bi bilo največje okrožno sodišče v državi še naprej brez predsednika (ob tem, da tako nesprejemljivo stanje traja že več kot eno leto), v primerjavi z varovanjem možnosti pritožnika, da je imenovan za predsednika sodišča, mnogo večje.

9. V skladu s 56. členom Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94) je Ustavno sodišče sprejeto ustavno pritožbo poslalo Vrhovnemu sodišču ter v skladu z 22. členom Ustave Ministru in jima omogočilo, da na ustavno pritožbo odgovorita. Na poziv Ustavnega sodišča se je odzval Minister, ki v svojem odgovoru zavrača očitke pritožnika kot neutemeljene. Po mnenju Ministra izpodbijani sodbi ni mogoče očitati "očitne napačnosti" niti "odsotnosti razumne obrazložitve", saj obrazložitev oziroma razlaga drugega odstavka 62. člena ZS izhajata iz ustavnih in zakonskih določb (ZS), kar je v obrazložitvi podrobno navedeno. Če pritožnik drugače razume Zakon, pa to še ne pomeni, da je odločba brez razumne obrazložitve, zato naj bi bili očitki o kršitvi 22. člena Ustave neutemeljeni. V čem naj bi bila kršitev 25. člena Ustave, Minister iz ustavne pritožbe ni mogel razbrati. Neutemeljeno naj bi bilo tudi zatrjevanje pritožnika o odstopu Vrhovnega sodišča od ustaljene sodne prakse. Iz primerov, ki jih je navedel pritožnik, naj bi namreč izhajalo, da Vrhovno sodišče še ni zavzelo stališča o razlagi drugega odstavka 62. člena ZS, saj se ti nanašajo na postopke pred Sodnim svetom. Prav tako naj bi bili neutemeljeni očitki o kršitvi tretjega odstavka 49. člena Ustave. Razlaga, po kateri pojem "imenuje" obsega tudi pravico izbire, po mnenju Ministra že po naravi stvari ne more biti v neskladju z navedeno ustavno pravico, ki zagotavlja le pravico do enakega dostopa in enake obravnave, ne pa pravice biti izbran. Odgovor Ministra je bil poslan pritožniku, ki je sporočil, da odgovor ne terja dodatne argumentacije ustavne pritožbe.

10. Pobuda je bila poslana v odgovor Državnemu zboru. Državni zbor v odgovoru zavrača očitke o protiustavnosti drugega odstavka 62. člena ZS in drugega stavka tretjega odstavka 321. člena ZPP. Po oceni Državnega zbora že samo dejstvo, da je Vrhovno sodišče, kljub morda ne povsem določni izpodbijani normi, dalo pojmu "imenuje" jasen pomen, dokazuje neutemeljenost očitka kršitve 2. člena Ustave. Prav tako izpodbijana določba z vsebino, kot izhaja iz razlage Vrhovnega sodišča, ni v neskladju s tretjim odstavkom 49. člena Ustave, saj ta zagotavlja le enako obravnavanje in ne pravice do delovnega mesta. Po mnenju Državnega zbora izpodbijana določba sama zase ne omogoča različnega obravnavanja. Morebitna kršitev dostopa do vsakega delovnega mesta pod enakimi pogoji pa je predmet sodnega varstva, ki ga izrecno zagotavlja osmi odstavek 62. člena ZS, zato po stališču Državnega zbora tudi ne more biti govora o neskladju izpodbijane določbe s 25. členom Ustave. V zvezi z očitki pobudnika o neskladju s 3. in s 125. členom Ustave Državni zbor opozarja na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-224/96, v kateri je Ustavno sodišče zavzelo stališče, da ni v neskladju z načelom delitve oblasti določba zakona, ki v postopku imenovanja predsednika sodišča predvideva sodelovanje Ministra. Po mnenju Državnega zbora bi razlaga, ki jo ponuja pobudnik, Ministra izključila iz postopka imenovanja oziroma bi

pomenila, da Sodni svet sam imenuje predsednika. Takšen postopek pa bi bil po stališču Državnega zbora v neskladju z načelom delitve oblasti. Po mnenju Državnega zbora izpodbijana določba v vsebini, kot izhaja iz razlage Vrhovnega sodišča, tudi ne posega v načelo neodvisnosti sodnika. Prilaga mnenje Vlade in navaja, da se z njim v celoti strinja.

11. Vlada v mnenju o navedbah pobude poudarja, da je bistveni element za razlago drugega odstavka 62. člena ZS načelo delitve oblasti iz drugega odstavka 3. člena Ustave. V postopku po drugem odstavku 62. člena ZS namreč sodelujeta Minister kot del izvršilne veje oblasti in Sodni svet kot sui generis ustavni organ, odloča pa se o imenovanju nosilca sodno-upravne funkcije v sodni veji oblasti. Okoliščina, da način imenovanja predsednikov sodišč ni opredeljen v Ustavi, po mnenju Vlade kaže na dejstvo, da je način imenovanja predsednikov sodišč prepuščen širokemu polju proste presoje zakonodajalca, seveda ob upoštevanju temeljnih vrednot Ustave in specifičnosti funkcije sodstva, kamor spada tudi varstvo osebne in stvarne neodvisnosti sodnika. Vlada glede na določbe Ustave (drugi odstavek 3. člena, 23., 125. in 129. člen) ocenjuje, da je pogoj "neodvisnega sodišča" izpolnjen, če je za predsednika imenovan sodnik s trajnim mandatom. Iz dejstva, da po 7. členu ZS predsednik sodišča vodi poslovanje oziroma sodno upravo, izhaja, da gre za tipično upravno-izvršilno funkcijo. Zato je po mnenju Vlade ustavno skladno, da v zvezi z načinom oziroma postopkom imenovanja predsednika obstaja večja stopnja vpliva izvršilne veje oblasti. Da Minister samostojno odloči, ali bo imenoval predlaganega kandidata na mesto predsednika, je po mnenju Vlade skladno z Ustavo tudi zato, ker za delovanje sodstva kot celote na podlagi načela delitve Državnemu zboru (zakonodajna veja oblasti) odgovarjata Minister oziroma Vlada (izvršilna veja oblasti), ne pa predsednik sodišča. Nedvomno pa izbira med več kandidati (neodvisnimi sodniki), ki jih predlaga Sodni svet, vključuje tudi možnost zavrnitve edinega kandidata. Z vidika načela zavor in ravnovesij je v drugem odstavku 62. člena ZS določeno ustrezno jamstvo varstva neodvisnosti sodnikov, saj Minister ne more imenovati predsednika brez formalnega predloga Sodnega sveta. Pri tem Vlada opozarja, da ta funkcija Sodnega sveta ni navedena v Ustavi, zato bi lahko zakonodajalec za predlagatelja izbral tudi kakšen drug samostojen in neodvisen organ (npr. občno sejo Vrhovnega sodišča), pa bi bilo ravnovesje med sodno in izvršilno oblastjo še vedno ustrezno uravnoteženo. Glede izpodbijane določbe drugega stavka tretjega odstavka 321. člena ZPP Vlada meni, da določa izjemo od javnega izrekanja (razglasitve) sodb v skladu s pooblastilom iz tretjega stavka 24. člena Ustave. Izpodbijana izjema glede javnega izrekanja sodb (kadar gre za zapleteno zadevo, lahko sodišče glede na naravo zadeve odloči, da bo sodbo izdalo pisno) po mnenju Vlade že po naravi stvari še toliko bolj velja za Vrhovno sodišče, ki kot najvišje sodišče v državi po 127. členu Ustave odloča predvsem o zapletenih pravnih vprašanjih na podlagi vloženi izrednih ali rednih pravnih sredstev, pri čemer za interne seje načelo javnosti ne velja. Z vidika funkcije Vrhovnega sodišča ureditev v drugem stavku tretjega odstavka 321. člena ZPP po mnenju Vlade ni nesorazmerna, saj gre za najvišje sodišče v državi.

12. Svoje stališče o navedbah pobude je poslal tudi Sodni svet. V svojem mnenju navaja, da ZS nima posebnih določb o merilih, ki jih mora izpolnjevati predsednik sodišča (razen, da mora biti sodnik), zato sta Sodni svet in Minister pri imenovanju dokaj svobodna, vendar pa je za imenovanje potrebno sodelovanje tako izvršilne veje oblasti kot Sodnega sveta. Navaja, da Sodni svet, kot specifični vmesni organ v sistemu delitve oblasti, opravi prvo oceno kandidatove strokovne dejavnosti, njegovih organizacijskih izkušenj in predloženega programa dela, končna izbira pa gre Ministru, ki ni vezan na

mnenje Sodnega sveta. Po stališču Sodnega sveta v primeru, kadar Sodni svet predlaga Ministru v imenovanje le enega kandidata, Minister presoja prvenstveno elemente, ki so navedeni v zakonu, kot tudi utemeljenost in sprejemljivost odločitve Sodnega sveta. Zato sme Minister kandidata tudi zavrniti, če se mu ne zdi primeren.

13. V zvezi s stališčem Vlade pobudnik poudarja, da funkcija predsednika sodišča ni upravno-izvršilna, ampak sodno-upravna. V okviru te funkcije se zagotavljajo pogoji za redno izvajanje sodne oblasti in ne izvršilno-upravne oblasti. Tudi zaradi te pomembne razlike mora po pobudnikovem mnenju vsak vpliv izvršilne veje oblasti na postavljanje predsednikov sodišč imeti izrecno podlago v zakonu. Opozarja, da ZS zadeve pravosodne uprave opredeljuje v 74. členu in jih ločuje od zadev sodne uprave, ki so na splošno opredeljene v 60. členu. Edino dejansko prekrivanje zadev sodne in pravosodne uprave naj bi bilo povezano z Ministrovo pristojnostjo nadzirati opravljanje zadev sodne uprave, pri čemer pa naj Minister ne bi bil edini nadzorni organ. Zato naj bi se Vlada neutemeljeno sklicevala na argument, da je Minister odgovoren za zadeve pravosodne uprave, zaradi česar naj bi imel pristojnost zavrniti edinega predlaganega kandidata.

14. Pobudnik se tudi ne strinja s stališčem Sodnega sveta, da ZS ne določa kriterijev oziroma meril za izbiro predsednikov sodišč. V zvezi s stališčem Sodnega sveta, da Minister in Sodni svet različno razlagata vsebino pojma "strokovna dejavnost", pobudnik opozarja, da je pojem "strokovna dejavnost" zakonska kategorija iz 29. člena Zakona o sodniški službi (Uradni list RS, št. 19/94 in nasl. – v nadaljevanju ZSS). Navaja, da je v konkretnem primeru kandidaturi predložil pravnomočno oceno sodniške službe o izpolnjevanju pogojev za hitrejše napredovanje. Poudarja, da je Sodni svet v postopek imenovanja vključen kot organ, ki izvede izbiro prav zato, ker mu je zaupana presoja strokovne usposobljenosti kandidatov. Na ta način naj bi zakonodajalec želel preprečiti kadrovanje po političnih kriterijih. Stališče Sodnega sveta, da naj bi imela tako Sodni svet kot tudi Minister enake možnosti izbire med kandidati, po pobudnikovem mnenju ni oprto na nobeno ustavno določbo, niti se ne opira na nobeno izmed uveljavljenih pravnih metod razlage predpisa.

B. – I.

15. Ustavno sodišče je pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega odstavka 62. člena ZS sprejelo. Ker so bili izpolnjeni pogoji iz četrtega odstavka 26. člena (Uradni list RS, št. 64/07 – ur. p. b. – v nadaljevanju ZUstS), je nadaljevalo z odločanjem o stvari sami. V pripravljalnem postopku se je odprlo vprašanje, ali je osmi odstavek 62. člena ZS, ki ureja sodno varstvo v postopku imenovanja predsednika sodišča, v taki medsebojni zvezi z izpodbijano določbo, da je presoja njegove ustavnosti nujna za rešitev zadeve. Ustavno sodišče je ocenilo, da presoja ustavnosti osmega odstavka 62. člena ZS za rešitev zadeve ni potrebna, zato postopka za oceno njegove ustavnosti ni začelo.

Druzi odstavek 62. člena ZS

16. Člen 62 ZS ureja imenovanje predsednikov sodišč. Druzi odstavek tega člena se glasi:

"(2) Predsednike ostalih sodišč imenuje minister, pristojen za pravosodje, na predlog sodnega sveta, za dobo šestih let z možnostjo ponovnega imenovanja."

Presoja skladnosti z 2. členom Ustave

17. Eno od načel pravne države (2. člen Ustave) zahteva, da so predpisi jasni in določni, tako da je mogoče nedvomno ugotoviti vsebino in namen norme. Zahteva po jasnosti in določnosti predpisa ne pomeni, da morajo biti predpisi taki, da jih ne bi bilo treba razlagati. Z vidika pravne varnosti, ki je eno od načel pravne države iz 2. člena Ustave, pa postane predpis sporen takrat, kadar s pomočjo pravil o razlagi pravnih norm ne moremo priti do jasne vsebine predpisa (odločba št. U-I-32/00 z dne 10. 7. 2003, Uradni list RS, št. 73/03 in OdlUS XII, 71).

18. Pobudnik zatrjuje, da jezikovni okvir izpodbijanega drugega odstavka 62. člena ZS dopušča različne razlage. Vendar je po jezikovni razlagi ob upoštevanju drugih metod razlage (namenske, zgodovinske in logične)³ drugi odstavek 62. člena ZS mogoče razlagati le tako, da pristojnost Ministra imenovati predsednika sodišča obsega tudi pravico izbire oziroma pomeni hkrati tudi pravico Ministra, da ne imenuje predlaganega kandidata. Pomen jezikovnih znakov je treba namreč razlagati predvsem glede na namen, ki ga neka določba ima. Iz zakonodajnega gradiva Predloga za izdajo Zakona o sodiščih⁴ izhaja, da je bil namen uzakonitve ureditve, po kateri na predlog Sodnega sveta predsednika sodišča imenuje Minister za pravosodje, zagotoviti izvršilni veji oblasti v določeni meri vpliv na organizacijo sodnega poslovanja.

19. Minister je pristojen za zadeve pravosodne uprave, kamor sodi zagotavljanje splošnih pogojev za uspešno izvajanje sodne oblasti, zlasti priprava zakonov in drugih predpisov s področja organizacije in poslovanja sodišč, skrb za izobraževanje in strokovno usposabljanje kadrov, izdajanje strokovne literature, zagotavljanje kadrovskih, materialnih, tehničnih in prostorskih pogojev, izvajanje mednarodne pravne pomoči, izvrševanje kazenskih sankcij, statistična in druga raziskovanja o poslovanju sodišč ter druge upravne naloge, ki jih določa zakon (74. člen ZS). Te svoje funkcije ne more opravljati brez uspešnega sodelovanja s predsedniki sodišč. Ti vodijo poslovanje sodišča (7. člen ZS). V njihovi pristojnosti so zadeve sodne uprave (prvi odstavek 61. člena ZS), kamor sodijo odločanje in druga opravila, s katerimi se na podlagi zakona, sodnega reda in drugih predpisov zagotavljajo pogoji za redno izvajanje sodne oblasti. Uspešno zagotavljanje pogojev za delo sodišč je zato možno samo ob korektnem sodelovanju predsednikov sodišč in pristojnega ministrstva.

20. Če je namen izpodbijane določbe omogočiti Ministru vpliv na imenovanje predsednikov sodišč, potem je logično, da je ta Ministru zagotovljen le, če pristojnost imenovanja obsega tudi možnost, da Minister ne imenuje nikogar (neodvisno od okoliščine, ali je bil v imenovanje predlagan en sam kandidat ali je bilo predlaganih več kandidatov). V nasprotnem primeru vključitev Ministra v postopek imenovanja predsednikov sodišč sploh ne bi imela smisla.

21. Iz navedenega izhaja, da je očitek pobudnika o neskladju izpodbijane določbe z 2. členom Ustave neutemeljen.

³ O metodah razlage glej M. Pavčnik, Argumentacija v pravu, 2. spremenjena in dopolnjena izdaja, Ljubljana, Cankarjeva založba, 2004, str. 57 in nasl.

⁴ Poročevalec DZ, št. 18/93, str. 19.

22. Pobudnik sicer predlaga, naj Ustavno sodišče po presoji skladnosti z 2. členom Ustave najprej oceni skladnost izpodbijane določbe s tretjim odstavkom 49. člena Ustave v zvezi s 25. členom Ustave. Vendar je bilo treba glede na vsebino izpodbijane zakonske določbe najprej oceniti njeno ustavnost z vidika skladnosti z načelom delitve oblasti (drugi odstavek 3. člena Ustave) in z načelom neodvisnosti sodnikov (125. člen Ustave).

Presoja skladnosti z drugim odstavkom 3. člena Ustave

23. Drugi odstavek 3. člena Ustave se glasi: "V Sloveniji ima oblast ljudstvo. Državljanke in državljani jo izvršujejo neposredno in z volitvami po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno." Ustavno sodišče je v svojih odločbah že večkrat opredelilo vsebino načela delitve oblasti.⁵ V odločbi št. U-I-224/96 je na zahtevo Vrhovnega sodišča presojalo prav 62. člen ZS.⁶ Določba 62. člena ZS je bila po navedeni odločbi Ustavnega sodišča sicer večkrat spremenjena, vendar je vsebino, ki jo sedaj ureja drugi odstavek 62. člena ZS, ob izdaji odločbe št. U-I-224/06 določal prvi odstavek tega člena.⁷ V navedeni odločbi je Ustavno sodišče presodilo, da ureditev, po kateri predsednike sodišč imenuje Minister na predlog Sodnega sveta, ni v neskladju z načelom delitve oblasti iz drugega odstavka 3. člena Ustave. Poudarilo je, da to načelo ne dopušča avtonomnosti posameznih vej oblasti, temveč med njimi vzpostavlja medsebojno odvisnost in zagotavlja, da vsaka od njih izvršuje funkcije, ki so po svoji naravi izvršilne, zakonodajne in sodne, ter da je bistveni sestavni del načela delitve oblasti tako s funkcionalnega kot z organizacijskega vidika institut zavor in ravnovesij. Zato z organizacijskega vidika tega načela velja, da praviloma nosilci posameznih vej oblasti ne postavljajo sami sebe, ampak jih na funkcijo postavlja neposredno (poslance na primer z volitvami) ali posredno ljudstvo (v postopku postavljanja na oblast s takšnimi in drugačnimi pristojnostmi sodelujejo predstavniki drugih vej oblasti). Sodna oblast je funkcionalno mnogo bolj neodvisna od drugih dveh vej oblasti, čeprav tudi ta neodvisnost ni absolutna (sodstvo si ne določa samo pristojnosti, sodnik je vezan na zakon). Zato pa je ta neodvisnost lahko manjša, ko gre za organizacijski vidik delitve oblasti. Ker so sodniki nosilci oblasti, za katere ni vzpostavljena neposredna odgovornost volivcem, je v skladu z zahtevo po medsebojni odvisnosti nosilcev različnih funkcij državne oblasti to, da zakonodajna in izvršilna oblast sodelujeta pri imenovanju sodnikov in predsednikov sodišč.

24. V odločbi št. U-I-224/96 je Ustavno sodišče tudi pojasnilo, da je konkretna izvedba načela delitve oblasti v vsaki posamezni državi tako različno izpeljana, da ob takšnih vprašanjih, kot je ureditev postavljanja sodnikov ali imenovanje predsednikov sodišč, ni mogoče določiti splošnega pravila. Splošnoveljavnih vzorcev za vzpostavitev ravnotežja med posameznimi vejami oblasti ni. To je odvisno od vsake posamezne države, njene

⁵ Ključna stališča je sprejelo v odločbah št. U-I-83/94 z dne 14. 7. 1994 (Uradni list RS, št. 48/94 in OdlUS III, 89), št. U-I-158/94 z dne 9. 3. 1995 (Uradni list RS, št. 18/95 in OdlUS IV, 20) ter v odločbi št. U-I-224/96 z dne 22. 5. 1997 (Uradni list RS, št. 36/97 in OdlUS VI, 65).

⁶ Vrhovno sodišče je zatrjevalo, da pristojnost Sodnega sveta za izbiro in predlaganje kandidatov za predsedniška mesta v primerjavi s pristojnostmi ministra za pravosodje v postopku imenovanja predsednika sodišča, kakor jo je določal takratni 62. člen ZS, ni zagotavljala izvedbe načela delitve oblasti. V skladu z vlogo Sodnega sveta, poudarjeno v Ustavi, bi po mnenju Vrhovnega sodišča moralo biti imenovanje predsednikov nižjih sodišč zaupano Sodnemu svetu.

⁷ Ustavno sodišče je z odločbo št. U-I-224/96 presojalo prvi odstavek 62. člena Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 19/94 in 45/95), ki se je glasil: "Predsednika sodišča imenuje minister, pristojen za pravosodje, izmed treh kandidatov, ki jih predlaga Sodni svet, za dobo šestih let z možnostjo ponovnega imenovanja."

specifične ustavne ureditve, ki nastane in živi v določenih zgodovinskih in družbenih okoliščinah. Zato so možne in tudi v resnici obstajajo različne organizacijske izvedbe načela horizontalne, vertikalne in funkcionalne delitve oblasti v skladu s specifičnimi zgodovinskimi in kulturnimi okoliščinami konkretne žive in dejavne ustavne ureditve. Pobudnik zato zatrjevanega neskladja ne more utemeljiti s sklicevanjem na različne mednarodne dokumente in sodbi italijanskega Ustavnega sodišča.

25. V izpodbijanem drugem odstavku 62. člena ZS je določeno le, da predsednike sodišč imenuje Minister na predlog Sodnega sveta za dobo šestih let z možnostjo ponovnega imenovanja. Postopek izbire in pogoji za zasedbo mesta predsednika sodišča v ZS niso podrobno urejeni. Glede pogojev Zakon izrecno določa le, da je za predsednika sodišča lahko imenovan zgolj sodnik sodišča enakega ali višjega položaja (tretji odstavek 62. člena). Poleg tega pogoja določa še, da morajo kandidati prijavi priložiti življenjepis z opisom svoje strokovne dejavnosti in organizacijskih izkušenj po izvolitvi v sodniško funkcijo ter program dela sodišča (peti odstavek 62. člena). Iz sedmega odstavka 62. člena, ki ureja postopek v zvezi s predlogom Sodnega sveta, če se na razpisano mesto prijavi več kandidatov, izhaja, da Sodni svet izmed kandidatov, ki izpolnjujejo pogoje, izbere kandidata(e), ki ga (jih) bo predlagal Ministru v imenovanje. Predlog mora biti obrazložen (tako da je vsakemu kandidatu razvidno, na podlagi katerih podatkov in kriterijev je Sodni svet ugotovil, ali kandidat izpolnjuje pogoje), Sodni svet pa lahko navede, kateremu kandidatu daje prednost in to obrazloži. Merila v Zakonu niso podrobneje določena.

26. Sodni svet ni le organ, namenjen uresničevanju neodvisnosti sodne veje oblasti,⁸ temveč je glede na predlagalno funkcijo tudi organ, ki usmerja kadrovsko politiko pri zasedanju tako sodniških mest kot mest predsednikov sodišč. Zato Sodni svet v primeru, kadar se na razpis prijavi zgolj en sam kandidat, ki izpolnjuje pogoje, tega ni dolžan predlagati Ministru v imenovanje, če oceni, da kandidat kljub izpolnjevanju formalnih pogojev ni ustrezen za opravljanje funkcije predsednika sodišča. V nasprotnem primeru bi bila izbirna pravica Sodnega sveta izvotlena. Besedilo sedmega odstavka 62. člena ZS takšno (jezikovno) razlago dopušča. Sistemska razlaga jo podpira. V ZSS, kjer je postopek za izvolitev oziroma imenovanje sodnika podrobneje urejen, je namreč izrecno določeno, da Sodni svet ni dolžan izbrati kandidata, ki sicer izpolnjuje formalne pogoje za razpisano sodniško mesto (peti odstavek 18. člena ZSS). Ni videti razloga, zakaj bi bilo v primeru imenovanja in predlaganja predsednika sodišča drugače.⁹ Tako je Sodnemu svetu kot predlagatelju kandidata(ov) za predsednika sodišča pridržana vsebinska izbira med kandidati. Minister namreč lahko imenuje za predsednika le kandidata, ki ga predlaga Sodni svet. S tem je vzpostavljeno ustavno skladno ravnovesje, ki preprečuje prekomeren vpliv izvršilne veje oblasti na imenovanje predsednikov sodišč.

⁸ Podrobneje glej odločbo št. U-I-224/96, 10. in 11. točka obrazložitve.

⁹ Pobudnik se sicer sklicuje na stališče Ustavnega sodišča v odločbi št. Up-134/96, v kateri je odločalo o ustavni pritožbi (edine) kandidatke za izvolitev v sodniško funkcijo, ki je Sodni svet ni predlagal Državnemu zboru v izvolitev. V odločbi št. Up-134/96 je Ustavno sodišče res zavzelo stališče, da Sodni svet, "če je kandidatov, ki izpolnjujejo vse pogoje, več, lahko med njimi izbira – če je en sam, pa po določbah drugega odstavka 19. člena in 33. člena ZSS tega edinega kandidata torej mora predlagati v izvolitev, kar je tudi v skladu z javnim interesom po zasedenosti vseh sodniških mest". Vendar je treba upoštevati, da je navedeno odločitev sprejelo na podlagi takrat veljavne posebne prehodne ureditve postopka za izvolitev in imenovanje sodnikov z omejenim mandatom v sodnike s trajno sodniško funkcijo.

27. Izpodbijana ureditev torej skladno z drugim odstavkom 3. člena Ustave omogoča imenovanje predsednika sodišča le v primeru, če se oba organa strinjata z ustreznostjo kandidata ter ob tem predpostavlja odgovorno ravnanje vsakega izmed njiju. Zato je zmotno stališče pobudnika, da je Minister v primeru, če ima pravico zavrniti predlaganega kandidata, Sodnemu svetu nadrejen. Kot je že navedlo Ustavno sodišče v odločbi št. U-I-224/96, tu ne gre za razmerje nadrejenosti in podrejenosti, temveč za razmerje medsebojnega omejevanja. Vsak izmed njiju namreč deluje v okviru lastnega položaja in lastnih pristojnosti. Izključno v pristojnosti Sodnega sveta je, da ugotovi, kateri kandidati izpolnjujejo tako formalne kot vsebinske pogoje, kateri izmed več kandidatov so po njegovi oceni z vidika strokovne usposobljenosti, organizacijskih sposobnosti in sposobnosti opravljanja nalog vodstvenega mesta primernejši za vodenje sodišča. Minister ne more presojati usposobljenosti kandidatov za opravljanje funkcije predsednika sodišča z vidikov, ki so v izključni pristojnosti Sodnega sveta, še manj pa sme presojati njihovo "politično primernost" za opravljanje te funkcije. Minister¹⁰ ima pravico, da med enim ali več kandidati, ki jih predlaga v imenovanje Sodni svet, izbere enega izmed njih ali da ne imenuje nobenega izmed predlaganih kandidatov. Odgovorno ravnanje Ministra pri izvrševanju te pravice predpostavlja, da v primeru, kadar na mesto predsednika ne imenuje nobenega izmed kandidatov, za katere Sodni svet ocenjuje, da so strokovno usposobljeni opravljati funkcijo predsednika sodišča, pojasni razloge za svojo odločitev. Le na ta način lahko izkaže, da so ga pri odločitvi za neimenovanje predlaganega(ih) kandidata(ov) vodili razlogi v javnem interesu. Pri obrazložitvi se mora Minister strogo omejiti na vidike iz okvira lastnih pristojnosti in se ne sme spuščati v vidike, ki so v pristojnosti Sodnega sveta.

28. Iz navedenega izhaja, da drugi odstavek 62. člena ZS ni v neskladju z drugim odstavkom 3. člena Ustave. Pri tem Ustavno sodišče poudarja, da se mu pri presoji izpodbijane določbe za odločitev v tej zadevi ni bilo treba spustiti v vprašanje, ali ureditev v primeru nestrinjanja med Sodnim Svetom in Ministrom zagotavlja imenovanje predsednika sodišča v najkrajšem možnem času. Ne glede na to, da se Ustavno sodišče ne more spuščati v presojo primernosti ureditve, pa zakonodajalcu naslavlja poziv, naj prouči, ali bi bilo treba položaj, v katerem zaradi nestrinjanja med Sodnim svetom in Ministrom v daljšem časovnem obdobju predsednik sodišča ni imenovan, zakonsko urediti. Na vlogo predsednika sodišča pri nemotenem izvajanju sodne oblasti in s tem zagotavljanju učinkovitega sodnega varstva je Ustavno sodišče opozorilo že v sklepu z dne 18. 1. 2007, s katerim je odločilo o predlogu pobudnika, naj do končne odločitve v tej zadevi zadrži novi postopek za imenovanje predsednika sodišča. Takšno ureditev prav z namenom učinkovitega izvrševanja oblasti npr. določa že sama Ustava v drugem odstavku 165. člena¹¹ glede izvrševanja funkcije ustavnega sodnika.

Presoja skladnosti s 125. členom Ustave

29. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-224/96 odločilo tudi, da ureditev, po kateri predsednika sodišča imenuje izvršilna veja oblasti, ni v neskladju z načelom neodvisnosti sodnikov iz 125. člena Ustave. Ker sta bila ZS in ZSS od sprejema navedene odločbe večkrat spremenjena, je Ustavno sodišče ponovno pretehtalo, ali je

¹⁰ Na podlagi 110. člena in prvega odstavka 114. člena Ustave je minister odgovoren za delo ministrstva, v širši okvir katerega sodijo različne dejavnosti v zvezi z izvajanjem sodne funkcije, med njimi tudi pravosodna uprava. Minister Državnemu zboru politično odgovarja za stanje v sodstvu.

¹¹ Drugi odstavek 165. člena Ustave se glasi: "Po izteku časa, za katerega je bil ustavni sodnik izvoljen, opravlja funkcijo še do izvolitve novega sodnika."

izpodbijana ureditev takšna, da bi Ministru zaradi pristojnosti imenovanja predsednikov sodišč omogočala posredno poseganje v neodvisen položaj sodnikov. V primerjavi s takratno ureditvijo¹² so po veljavni ureditvi v ZS in ZSS pristojnosti in pooblastila predsednika sodišča za delo sodišča res precej večja, vendar je njegova vloga še vedno v pretežni večini omejena na predlaganje oziroma dajanje mnenj. V tistih primerih, kjer se njegove pristojnosti nanašajo na odločanje, ki bi lahko vplivalo na položaj sodnikov in s tem posredno na njihovo neodvisnost,¹³ pa ima Zakon vgrajena jamstva, ki sodnikom zagotavljajo neodvisnost.¹⁴ Zakon izrecno določa, da v okviru zadev sodne uprave in izvajanja nadzora nad njenim izvrševanjem ni dovoljeno posegati v neodvisen položaj sodnika pri odločanju o zadevah, ki so mu dodeljene v reševanje (drugi odstavek 60. člena ZS). Po 2. točki prvega odstavka 64. člena ZS so vsi takšni poskusi tudi sankcionirani z razrešitvijo predsednika sodišča. Odločanje o bistvenih vprašanih sodnikovega položaja je še vedno pridržano Sodnemu svetu.¹⁵ Zato po oceni Ustavnega sodišča predsednik sodišča ob ureditvi, ki velja v času te presoje, nima takšnih pristojnosti, da bi z njihovim izvrševanjem lahko posegel v neodvisni položaj sodnikov. Pri presoji morebitnega neskladja izpodbijane ureditve z vidika 125. člena Ustave pa je poleg ugotovljenega treba upoštevati predvsem tudi dejstvo, da predsednik sodišča ne more biti nihče drug kot sodnik sodišča istega ali višjega položaja (tretji odstavek 62. člena ZS). Minister torej izbira le med že imenovanimi sodniki, ki imajo z Ustavo zagotovljen trajen sodniški mandat in morajo biti pri opravljanju sodniške funkcije neodvisni ter vezani le na Ustavo in zakon. Zato izpodbijana ureditev ni v neskladju s 125. členom Ustave.

¹² ZS (Uradni list RS, št. 19/94 in 45/95) in ZSS (Uradni list RS, št. 19/94 in 8/96).

¹³ Na primer: odločanje o rednem napredovanju v plačnih razredih in na položaj svetnika (tretji odstavek 24. člena ZS), odločanje o dodeljevanju sodnikov (69. člen ZSS), določanje letnega razporeda sodnikov na določena pravna področja (prvi odstavek 71. člena ZS), postavljanje vodje organizacijske enote (69. člen ZS), odločanje o izrabi dopusta (tretji odstavek 59. člena ZSS), o odobritvi odsotnosti zaradi izobraževanja (peti odstavek 63. člena ZSS), zahtevanje podatkov in vpogled v spis tudi v nepravnomočno končanih zadevah (tretji odstavek 12. člena ZS in 6. člen Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, Uradni list RS, št. 49/06 – v nadaljevanju ZVPSBNO).

¹⁴ Če se zoper odločitev predsednika o razporeditvi na delo na določeno pravno področje razporejeni sodnik pritoži, o tem odloča personalni svet neposredno višjega sodišča (drugi odstavek 71. člena ZS). Če se zoper odločbo o dodelitvi sodnik pritoži, o pritožbi odloča Sodni svet (četrti odstavek 69. člena ZSS). Če sodnik meni, da je bila kakorkoli kršena njegova zakonska pravica, kršen njegov neodvisni položaj ali neodvisnost sodstva, lahko vloži pritožbo na Sodni svet (šesta alineja 28. člena ZS).

¹⁵ Sodni svet je tisti, ki je pristojen med več kandidati opraviti izbiro in predlagati kandidata za izvolitev v sodniško funkcijo ter predlagati Državnemu zboru razrešitev sodnika. Po 28. členu ZS Sodni svet odloča o nezdržljivosti sodniške funkcije; daje mnenje k predlogu proračuna za sodišča in mnenje državnemu zboru o zakonih, ki urejajo položaj, pravice in dolžnosti sodnikov ter osebja sodišč; sprejme merila za najmanjši pričakovani obseg in merila za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe in odloča o utemeljenosti pritožbe sodnika, ki meni, da so bili kršeni njegova zakonska pravica, njegov neodvisni položaj ali neodvisnost sodstva. Po ZSS Sodni svet s potrditvijo negativne ocene sodniške službe odloča o prenehanju sodniške funkcije (33. člen), odloča o napredovanju v višji sodniški naziv, o hitrejšem napredovanju v plačnih razredih, o hitrejšem napredovanju v položaj svetnika ali na višje sodniško mesto, ter o izjemnem napredovanju v višji sodniški naziv (tretji odstavek 24. člena); odloča o premestitvah in dodelitvah sodnika (66., 68., 69. in 71. člen); odloča o nezdržljivosti sodniške funkcije z drugimi funkcijami in opravljanjem dela (tretji odstavek 43. člena), odloča o podelitvi sodniške štipendije (drugi odstavek 63. člena), na zahtevo predsednika sodišča dokončno odloči o utemeljenosti predloga za službeni nadzor (79.b člen); daje pobudo za začetek disciplinskega postopka (drugi odstavek 91. člena); izvršuje določene disciplinske sankcije (šesti odstavek 83. člena) in odloča o suspenzu predsednika Vrhovnega sodišča in o pritožbah zoper odločitev predsednika Vrhovnega sodišča o suspenzu drugih sodnikov (tretji odstavek 95. člena in prvi odstavek 96. člena).

30. Kar pa zadeva neodvisnost predsednika sodišča kot sodnika, je Ustavno sodišče že v odločbi U-I-224/96 zavzelo stališče, da predsednik sodišča mora uživati tolikšno neodvisnost, kolikršno uživa sodnik. Zakon ima vgrajene rešitve, ki jo zagotavljajo. Po določbi 65. člena ZS razrešitev predsednika sodišča ne vpliva na položaj, pravice, dolžnosti in odgovornosti, ki jih ima razrešeni kot sodnik. Če je njegov sodniški položaj varovan celo v primeru predčasne razrešitve, potem je glede na določbo 63. člena ZS še toliko bolj varovan v primeru prenehanja funkcije predsednika sodišča zaradi poteka mandata, za katerega je bil imenovan. Glede na navedeno sodniški položaj predsednika sodišča z izpodbijano ureditvijo ni okrnjen, s tem pa tudi ni kršeno načelo sodniške neodvisnosti, ki ga določa 125. člen Ustave.

Presoja skladnosti s tretjim odstavkom 49. člena Ustave v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave

31. Pobudnik uresničevanje pravice, da se pod enakimi pogoji z drugimi poteguje za položaj predsednika sodišča, povezuje s 25. členom Ustave, ki zagotavlja pravico do pritožbe oziroma drugega pravnega sredstva zoper odločitve sodišč in drugih državnih organov. Bistvo te človekove pravice je zagotovitev instančnosti pri odločanju državnih organov. Zato v tem primeru ne gre za vprašanje morebitne skladnosti s 25. členom Ustave, temveč za vprašanje skladnosti s prvim odstavkom 23. člena Ustave,¹⁶ ki kandidatom zagotavlja učinkovito sodno varstvo. Ustavno sodišče poudarja, da je presojo opravilo le v okviru pobudnikovega pravnega interesa, torej le z vidika, ali je kandidatu, ki ga Sodni svet predlaga Ministru v imenovanje, vendar ga ta ne izbere, zagotovljeno učinkovito sodno varstvo.

32. Ustava v tretjem odstavku 49. člena zagotavlja, da je vsakomur pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto.¹⁷ V odločbi št. U-I-198/03 z dne 14. 4. 2005 (Uradni list RS, št. 47/05 in OdlUS XIV, 22) je Ustavno sodišče posebej poudarilo, "da posameznik v primeru kandidiranja za položaje v državnih službah, kakršna je tudi funkcija sodnika, nima zakonsko ali celo ustavno varovane pravice do zasedbe takšnega položaja. Ima le pravico, da se pod enakimi pogoji z drugimi poteguje za zasedbo tega položaja." Glede na to tudi za predsednika sodišča ne more veljati več kot pravica kandidata, da se pod enakimi pogoji z drugimi poteguje za zasedbo tega položaja. Zato ureditev, po kateri Minister lahko ne imenuje za predsednika sodišča kandidata, ki ga predlaga Sodni svet, sama po sebi ne more biti v neskladju s tretjim odstavkom 49. člena Ustave v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave.

33. Glede na navedeno je Ustavno sodišče odločilo, da drugi odstavek 62. člena ZS ni v neskladju z 2. členom, z drugim odstavkom 3. člena, s 125. členom niti s tretjim odstavkom 49. člena Ustave v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave (1. točka izreka).

¹⁶ Prvi odstavek 23. člena Ustave se glasi: "Vsakdo ima pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče."

¹⁷ Glede pravice iz tretjega odstavka 49. člena Ustave glej odločbo št. Up-134/96 z dne 14. 3. 1996 (OdlUS V, 62), odločbo št. U-I-321/96 z dne 10. 10. 1996 (Uradni list RS, št. 61/96 in OdlUS V, 133), odločbo št. U-I-344/94 z dne 1. 6. 1995 (Uradni list RS, 41/95 in OdlUS IV, 54), odločbo št. U-I-371/98 z dne 24. 5. 2001 (Uradni list RS, št. 48/01 in OdlUS X, 104) in odločbo št. U-I-202/99 z dne 21. 11. 2002 (Uradni list RS, št. 105/2002 in OdlUS XI, 236).

B. – II.

Drugi stavek tretjega odstavka 321. člena ZPP

34. Pobudnik zatrjuje, da je drugi stavek tretjega odstavka 321. člena ZPP v neskladju s 24. členom Ustave, kolikor se nanaša na upravne spore, ker naj bi bile v upravnih sporih praviloma bolj zapletene vse zadeve, ki zanimajo javnost. Zato naj bi navedena določba pomenila odvzem pravice iz 24. člena Ustave v vseh najbolj pomembnih in za javnost zanimivih sporih med nosilci javnih pooblastil in med zasebnimi subjekti.

35. ZUS, ki je veljal v času vložitve pobude, oziroma ZUS-1 nimata posebnih določb o javnosti izrekanja sodb. Zato se glede na 16. člen ZUS oziroma 22. člen ZUS-1¹⁸ glede javnega izrekanja sodb v upravnem sporu primerno (ustrezno) uporabljajo določbe ZPP. Ta ureja izdajo in razglasitev sodbe v 321. členu. Določa, da se sodba izda in razglasi v imenu ljudstva (prvi odstavek 321. člena) in da v primeru, kadar se opravi glavna obravnava pred senatom, slednji takoj po koncu glavne obravnave izda sodbo, ki jo razglasi predsednik senata (drugi odstavek 321. člena). V tretjem odstavku 321. člena pa Zakon določa: "V bolj zapletenih zadevah lahko sodišče odloči, da bo sodbo izdalo pisno. V takem primeru se sodba ne razglasi, temveč se vroči strankam v tridesetih dneh od dneva, ko je bila glavna obravnava končana." Določba se smiselno uporablja tudi za vprašanje razglasitve sodbe pred Vrhovnim sodiščem.

36. Ustava v 24. členu (javnost sojenja) določa: "Sodne obravnave so javne. Sodbe se izrekajo javno. Izjeme določa zakon." Citirana ustavna določba, ki pravico do javnosti sojenja ureja kot človekovo pravico, vsebuje zakonski pridržek. Zakonodajalcu daje pooblastilo, da uredi izjeme, da torej navedeno človekovo pravico omeji. Poleg tega ima zakonodajalec v drugem odstavku 15. člena Ustave pooblastilo, da z zakonom predpiše način uresničevanja človekovih pravic tudi v primeru, kadar to ni predvideno že s samo Ustavo, vendar pa je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine.

37. Pravica do javnega izrekanja sodb je v prvi vrsti namenjena uresničevanju pravice do poštenega sojenja, ki jo kot eno od človekovih pravic v 6. členu varuje tudi Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.¹⁹ Pritrditi je treba pobudniku, da je javni izrek sodbe sestavni del pravice do poštenega postopka, instrument demokratičnega nadzora javnosti nad delovanjem sodišč ter ustvarjanja zaupanja ljudi v sodstvo. Vendar pa je pravica do javnega izrekanja sodb iz 24. člena Ustave ena od človekovih pravic, ki je ni mogoče uresničevati neposredno na podlagi Ustave. To pomeni, da mora zakonodajalec predpisati način uresničevanja te pravice, tj. določiti oblike oziroma način javne razglasitve sodbe z vidika narave in zahtev različnih sodnih postopkov. Po oceni Ustavnega sodišča je izpodbijana določba, po kateri lahko v bolj zapletenih primerih sodišče odloči, da bo sodbo izdalo pisno, in je ne razglasi, del zakonskega urejanja načina izvrševanja pravice do javnega izrekanja sodb. Ustavnosodna presoja zakonske ureditve, ki po vsebini ne pomeni omejitve posamezne človekove pravice, temveč le določitev načina njenega uresničevanja (drugi odstavek

¹⁸ Prvi odstavek 22. člena ZUS-1 se glasi: "Za vprašanja postopka, ki niso urejena s tem zakonom, se primerno uporabljajo določbe Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 36/04 – uradno prečiščeno besedilo)".

¹⁹ Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP.

15. člena Ustave), je nujno zadržana.²⁰ Ustavno sodišče v tem okviru praviloma preizkuša le, ali je imel zakonodajalec za določitev načina uresničevanja pravice razumen razlog. Določbi, po kateri lahko v bolj zapletenih primerih sodišče odloči, da bo sodbo izdalo pisno, ter da se v takih primerih sodba ne razglasi, po oceni Ustavnega sodišča ni mogoče očitati nerazumnosti. Še zlasti pa to velja za odločanje Vrhovnega sodišča, ki kot najvišje sodišče v državi (127. člen Ustave) odloča o rednih in izrednih pravnih sredstvih (praviloma) na nejavnih sejah, v okviru katerih rešuje (praviloma) zapletena pravna vprašanja. Pobudnik izhaja iz zmotne predpostavke, da je javnost izrekanja sodb zagotovljena le z ustnim izrekom sodbe. Pravica do javnega izrekanja sodb zagotavlja javnost izreka sodbe, ne pa nujno tudi ustne razglasitve sodbe. Zahteva po javnosti izrekanja sodb je zagotovljena že z možnostjo vpogleda javnosti v izrek. Če pa se sodba razglasi ustno, je treba izrek sodbe vedno prebrati javno, tudi če je javnost pri branju razlogov sodbe sicer delno ali v celoti izključena.

38. Iz navedenega izhaja, da je pobudnikov očitek o neskladnosti drugega stavka tretjega odstavka 321. člena ZPP, kolikor se nanaša na upravni spor, s pravico do javnega izrekanja sodb iz 24. člena Ustave, neutemeljen.

39. Glede na navedeno je Ustavno sodišče pobudo v tem delu zavrnilo (2. točka izreka).

B. – III.

Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 z dne 29. 3. 2006

40. Predmet odločitve v tej ustavni pritožbi je, ali so bile z izpodbijano sodbo Vrhovnega sodišča pritožniku kršene človekove pravice. Pritožnik med drugim zatrjuje, da mu je Vrhovno sodišče z izpodbijano sodbo kršilo pravico do nepristranskega sodišča iz prvega odstavka 23. člena Ustave. Vrhovnemu sodišču očita, da je pri odločanju sodeloval sodnik, za katerega meni, da bi moral biti izločen, ker obstajajo okoliščine, ki vzbujajo dvom v njegovo nepristranskost.

41. Iz pravice do nepristranskega sojenja med drugim izhaja zahteva, da sodnik s stranko ali s spornim predmetom ne sme biti povezan tako, da bi to lahko povzročilo ali pa vsaj ustvarilo upravičen dvom, da sodnik v sporu ne more več odločiti objektivno, nepristransko in z izključnim upoštevanjem pravnih kriterijev. Ker so zakonske določbe o izločitvi sodnika neposredno namenjene uresničevanju človekove pravice do nepristranskega sojenja, lahko na podlagi ustavne pritožbe morebitne kršitve v zvezi s tem presoja tudi Ustavno sodišče (tako npr. odločba št. Up-52/99 z dne 21. 11. 2002, Uradni list RS, št. 105/02 in OdlUS XI, 285).

42. Po stališču ESČP sta za obstoj nepristranskosti sojenja odločilna tako subjektivni kriterij, pri katerem gre za ugotavljanje osebnega prepričanja sodnika, ki odloča v konkretnem primeru, kot tudi objektivni kriterij, kjer gre za presojo, ali je sodnik v postopku zagotavljal uresničevanje procesnih jamstev tako, da je izključen vsak upravičen dvom v njegovo nepristranskost.²¹ Pri uresničevanju pravice do

²⁰ Glej odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-240/04 z dne 8. 12. 2005, Uradni list RS, št. 117/05 in OdlUS XIV, 90.

²¹ Prim. sodba ESČP v zadevi Saraiva de Carvalho proti Portugalski z dne 22. 4. 1994, par. 33.—

nepriistranskega sojenja ni pomembno zgolj to, da je nepristranskost sojenja dejansko zagotovljena, temveč se mora ta odražati tudi navzven. Gre za t. i. videz nepristranskosti sojenja.²² Pomembno je torej, da sodišče pri postopanju v konkretni zadevi ustvarja oziroma ohrani videz nepristranskosti. V nasprotnem primeru je lahko ogroženo tako zaupanje javnosti v nepristranskost sodišč nasploh kot tudi zaupanje strank v nepristranskost sojenja v konkretni zadevi.²³ Navedena stališča je ESČP ponovilo tudi v sodbi Švarc in Kavnik proti Sloveniji z dne 8. 2. 2007.

43. Eden od najpomembnejših procesnih zakonskih institutov, ki služijo zagotovitvi človekove pravice do nepristranskega sojenja, je v pravnem postopku institut izločitve sodnika (70. člen ZPP). Ker ZUS ne določa izločitvenih razlogov, se v upravnem sporu glede tega vprašanja v skladu s 16. členom ZUS primerno uporabljajo določbe ZPP. Razloge, zaradi katerih sodnik ne more sodelovati pri odločanju v konkretnem sporu, je mogoče razvrstiti v dve temeljni skupini: izključitveni razlogi (*iudex inhabilis*) iz 1. do 5. točke 70. člena ZPP in odklonitveni razlogi (*iudex suspectus*) iz 6. točke 70. člena ZPP. Slednji v zakonu niso taksativno naštet, temveč so opredeljeni z generalno klavzulo, tj. če so podane druge okoliščine, ki vzbujajo dvom o sodnikovi nepristranskosti. Stranka mora zahtevati izločitev sodnika takoj, ko izve, da je podan razlog za izločitev, vendar najpozneje do konca obravnave pred pristojnim sodiščem, če ni bilo obravnave, pa do izdaje odločbe (drugi odstavek 72. člena ZPP). Sodnika višjega sodišča lahko stranka izločuje do izdaje pritožbene odločbe, kar pomeni do trenutka, ko pošlje sodišče pisni odpravek sodbe stranki. O zahtevi stranke za izločitev odloča predsednik sodišča. Ko sodnik izve, da se zahteva njegova izločitev, mora takoj prenehati z vsakim nadaljnjim delom v tej zadevi; če gre za izločitev po 6. točki 70. člena ZPP, lahko opravlja nadaljnja dejanja (74. člen ZPP). Če je sodnik izločen iz razloga po 6. točki 70. člena ZPP, pravdna dejanja, ki jih je opravil, odkar je stranka vložila zahtevo za njegovo izločitev iz tega izločitvenega razloga, nimajo pravnega učinka (tako Ustavno sodišče v odločbi št. Up-365/05 z dne 6. 7. 2006, Uradni list RS, št. 76/06 in OdlUS XV, 93).

44. V obravnavanem primeru je pritožnik 5. 4. 2006, potem ko je iz časopisa izvedel, da je pri sojenju v obravnavani zadevi sodeloval vrhovni sodnik Vasilij Polič, s katerim je v sporu o temeljnem vprašanju sodniške etike, na Vrhovno sodišče vložil predlog za njegovo izločitev. Iz navedb ustavne pritožbe izhaja, da naj bi navedeni vrhovni sodnik brez dovoljenja predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani (pritožnika) v avli sodišča promoviral svojo knjigo. Ker naj bi bila po mnenju pritožnika grafična podoba plakatov skrajno neprimerna z vidika varovanja dostojanstva in ugleda sodišča, naj bi pritožnik njegovo ravnanje ostro kritiziral. Pritožnik prilaga pismo z dne 26. 8. 2005, v katerem je predlagal Slovenskemu sodniškemu društvu (SSD), naj sprejme stališče o tem, ali je vrhovni sodnik z lepljenjem plakatov in z izjavami v intervjuju za tednik Mladino spoštoval Kodeks sodniške etike in deloval v skladu s pravili društva. Navedeno pismo je poslal v vednost tudi predsedniku Vrhovnega sodišča. Da sta pritožnik in navedeni vrhovni sodnik glede konkretne sodnikove izvensodne dejavnosti v sporu o temeljnem vprašanju sodniške etike, naj bi se vrhovni sodnik tudi javno izrekel v intervjuju za časopis. Navedene okoliščine po pritožnikovem mnenju objektivno upravičujejo dvom v sodnikovo nepristranskost. Podlago za objektivno upravičeno prepričanje o pristranskosti navedenega vrhovnega sodnika naj bi dodatno utrjeval tudi podatek, da ta

²² Gre za zahtevo, ki jo najbolje ponazarja anglosaški pravni rek "justice must not only be done, it must be seen to be done." Povzeto po A. Galič: Ustavno civilno procesno pravo, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 413.

²³ Prim. sodba ESČP v zadevi Coeme in drugi proti Belgiji z dne 22. 6. 2000, par. 121.

sodnik obravnava tudi zadevo št. I Up 537/2003, kjer je stranka v postopku pritožnik, in da je ni predložil v reševanje, ko je prišla na vrsto. Pritožnik navaja, da je v zvezi s to zadevo že 15. 12. 2004 predlagal prednostno obravnavo in da odgovora na predlog ni nikoli prejel. Njegova zadeva ob vložitvi ustavne pritožbe še ni bila rešena, čeprav naj bi bil po podatkih predsednika Vrhovnega sodišča čas reševanja zadev na upravnem oddelku bistveno krajši od treh let.

45. Predsednik Vrhovnega sodišča je s sklepom št. Su 29/2006 z dne 18. 4. 2006 pritožnikovo zahtevo za izločitev sodnika (kot prepozno) zavrgel z obrazložitvijo, da je bilo o zadevi že odločeno na seji senata 29. 3. 2006, nato pa je pritožnika s posebnim dopisom z dne 18. 4. 2006 pozval, naj se izjavi, ali je njegovo vlogo z dne 4. 4. 2006 šteti kot predlog za obnovo postopka, še preden je odločitev sodišča znana. Ker je bila 3. 5. 2006 izpodbijana sodba pritožniku vročena, je pritožnik Vrhovnemu sodišču predlagal, naj odloča o predlogu za obnovo postopka. Predsednik Vrhovnega sodišča je v nasprotju s stališčem Ustavnega sodišča v odločbi št. Up-365/05 štel, da je bil pritožbeni postopek končan z odločitvijo pritožbenega senata 29. 3. 2006 in ne z izdajo pritožbene odločbe. Vendar pritožnik sklepa predsednika Vrhovnega sodišča v ustavni pritožbi ne izpodbija. Pritožnik s tem, ko poudarja, da so sodniki usposobljeni, da sami predlagajo svojo izločitev, kadar obstajajo okoliščine, ki bi lahko vzbujale dvom v njihovo nepristranskost, kršitev prvega odstavka 23. člena Ustave očita vrhovnemu sodniku oziroma članom pritožbenega senata.

46. ZPP v drugem odstavku 71. člena nalaga sodniku dolžnost, da v primeru, če so podane kakšne okoliščine, ki spravljajo v dvom njegovo nepristranskost (odklonitveni razlog, 6. točka 70. člena ZPP), to sporoči predsedniku sodišča, ki odloči o izločitvi. Kadar sodi v zadevi senat, so člani senata dolžni upoštevati tudi izločitvene razloge, ki se nanašajo na druge člane senata. Dolžnost, opredeljena v drugem odstavku 71. člena kot sodnikova posamična dolžnost, ki zadeva le razloge, ki se nanašajo nanj osebno, je pri senatnem sojenju nekakšna "skupinska" dolžnost članov senata, ki pa morajo vsak posebej paziti tudi na izločitvene okoliščine, ki se nanašajo na druge člane senata. V obravnavanem primeru so bile navedene okoliščine vrhovnemu sodniku nedvomno znane še pred odločanjem pritožbenega senata. Še pred končno odločitvijo o zadevi (tj. še preden je sodišče poslalo pisni odpravek sodbe strankam), sta bili s temi okoliščinami seznanjeni tudi najmanj dve članici pritožbenega senata. Iz sklepa predsednika Vrhovnega sodišča o zavrženju zahteve za izločitev sodnika namreč izhaja, da je predsednik Vrhovnega sodišča še istega dne, ko je bila zahteva vložena (5. 4. 2006), o njej obvestil vodjo Upravnega oddelka Vrhovnega sodišča in predsednico pritožbenega senata ter članico senata.

47. Odločitev Ustavnega sodišča v obravnavanem primeru ni odvisna od odgovora na vprašanje, ali je vrhovni sodnik dejansko pristranski, ampak od odgovora na vprašanje, ali so na strani vrhovnega sodnika kakšne okoliščine, ki pri razumnem človeku pri razumnem upoštevanju vseh okoliščin primera lahko ustvarijo upravičen dvom v njegovo nepristranskost. Kot je bilo že poudarjeno, iz pravice do nepristranskosti sojenja izhaja tudi zahteva, da sodišče pri postopanju v konkretni zadevi ustvarja oziroma ohrani videz nepristranskosti. Po oceni Ustavnega sodišča so okoliščine konkretnega primera, navedene v 44. točki obrazložitve, takšne, da pri razumnem človeku vzbujajo resen dvom v nepristranskost vrhovnega sodnika, oziroma takšne, da dopuščajo dvom v

nepriustranskost sodišča, ne le v očeh pritožnika, temveč tudi objektivno.²⁴ Vrhovni sodnik oziroma članici pritožbenega senata, ki sta bili z navedenimi okoliščinami seznanjeni, bi lahko predlagali njegovo (svojo) izločitev, s čimer bi v obravnavanem primeru lahko zagotovili videz nepristranskosti sojenja, vendar tega niso storili. Iz navedenega izhaja, da sodišče ni zagotovilo videza nepristranskosti sojenja, kar pomeni, da sodišče v konkretnem primeru ni zadostilo zahtevam, ki zanj izvirajo iz pravice do nepristranskega sojenja. Glede na navedeno je bila pritožniku z izpodbijano sodbo kršena pravica iz prvega odstavka 23. člena Ustave.

48. Med postopkom odločanja o tej ustavni pritožbi je bila na podlagi novega postopka za imenovanje predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani, začetega na podlagi sklepa Sodnega sveta z dne 26. 4. 2007 (Uradni list RS, 41/07), z odločbo Ministra za pravosodje št. 700-22/2005 z dne 30. 6. 2007 na mesto predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani imenovana druga oseba. Pravni interes je ena izmed procesnih predpostavk vsakega postopka, tudi postopka z ustavno pritožbo. Ustavno sodišče praviloma šteje, da je pravni interes v postopku z ustavno pritožbo podan, če pritožnik kot verjetno izkaže, da bo ugoditev njegovi ustavni pritožbi pomenila zanj določeno korist (izboljšanje pravnega položaja), ki je brez tega ne more doseči. Pravni interes mora biti izkazan ob vložitvi ustavne pritožbe, na njegov obstoj pa mora Ustavno sodišče paziti po uradni dolžnosti ves čas postopka. Čeprav je v času izdaje te odločbe mesto predsednika Okrožnega sodišča že zasedeno, se Ustavno sodišče zaradi specifičnih okoliščin obravnavanega primera ni odločilo za zavrženje ustavne pritožbe, med drugim tudi zato, ker je v sklepu z dne 18. 1. 2007, s katerim je odločilo o predlogu za zadržanje, glede na vlogo predsednika sodišča dalo prednost nemotenemu izvajanju sodne oblasti, s čimer je omogočilo imenovanje novega predsednika sodišča. Zato se je Ustavno sodišče odločilo, da bo presojalo, ali so bile v postopku pred Vrhovnim sodiščem pritožniku kršene človekove pravice in svoboščine. Pri odločanju se je, upoštevajoč specifične okoliščine primera, ob uporabi določb 47. člena v zvezi z 49. členom ZUstS omejilo na ugotovitev kršitve človekove pravice iz prvega odstavka 23. člena Ustave (3. točka izreka).

49. Iz navedb v ustavni pritožbi izhaja tudi očitek o nerazumno dolgem sojenju (prvi odstavek 23. člena Ustave). Ustavno sodišče ni pristojno presojati morebitnih kršitev človekovih pravic, ki nastanejo neposredno z ravnanjem ali opustitvijo dolžnega ravnanja sodišča. Od 1. 1. 2007 ureja varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (Uradni list RS, št. 49/06 – ZVPSBNO). Glede na navedeno je bilo treba ustavno pritožbo v tem delu zavreči (4. točka izreka).

B. – IV.

Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. VII Ips 1/2006 z dne 14. 11. 2006 v zvezi s sklepom Vrhovnega sodišča št. VI Ips 4/2006 z dne 17. 5. 2006

50. Pritožnik je v zvezi s kršitvijo pravice do nepristranskega sodišča iz prvega odstavka 23. člena Ustave zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Up 143/2006 poleg zgoraj obravnavane ustavne pritožbe vložil tudi predlog za obnovo postopka po 4. točki prvega

²⁴ Primerjaj sodbo ESČP Švarc in Kavnik proti Sloveniji.

odstavka 85. člena ZUS. Ker je Vrhovno sodišče s sklepom št. VII 1/2006 z dne 14. 11. 2006 njegovo pritožbo zavrnilo in potrdilo sklep Vrhovnega sodišča prve stopnje, ki je predlog pritožnika za obnovo postopka zavrglo, je pritožnik vložil ustavno pritožbo tudi zoper navedena sklepa Vrhovnega sodišča.

51. Po prvem odstavku 50. člena ZUstS lahko vsakdo ob pogojih, ki jih določa ta zakon, vložiti pri Ustavnem sodišču ustavno pritožbo, če meni, da mu je s posamičnim aktom državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil kršena njegova človekova pravica ali temeljna svoboščina. Vsakdo, ki zahteva sodno varstvo svojih pravic in pravnih interesov, mora izkazati pravni interes. Kot verjetno mora izkazati, da bo ugoditev njegovi zahtevi pomenila zanj določeno pravno korist, ki je brez tega ne more doseči. Pravni interes mora biti izkazan tudi za vložitev ustavne pritožbe. Na obstoj pravnega interesa mora Ustavno sodišče paziti po uradni dolžnosti ves čas postopka.

52. Ker je Ustavno sodišče že ob obravnavi ustavne pritožbe zoper sodbo št. I Up 143/2006 ugotovilo kršitev prvega odstavka 23. člena Ustave, pritožnik po oceni Ustavnega sodišča ne izkazuje več pravnega interesa za nadaljevanje postopka s to ustavno pritožbo. Ustavno sodišče jo je zato zavrglo (5. točka izreka).

C.

53. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 21. člena, drugega odstavka 26. člena, 47. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena, prve in druge alineje prvega odstavka 55.b člena ZUstS ter prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07) v sestavi: predsednik dr. Janez Čebulj ter sodnici in sodniki dr. Zvonko Fišer, dr. Franc Grad, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič in Jože Tratnik. Prvo točko izreka je sprejelo s sedmimi glasovi proti enemu. Proti je glasoval sodnik Fišer, ki je dal odklonilno ločeno mnenje. Drugo do peto točko izreka je sprejelo soglasno.

Predsednik
dr. Janez Čebulj